

RADA EVROPY

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

VĚC
KREDITNÍ A PRŮMYSLOVÁ BANKA
proti ČESKÉ REPUBLICE

(stížnost č. 29010/95)

ROZSUDEK

ŠTRASBURK

21. října 2003

Tento rozsudek je konečný, může však být předmětem formálních úprav.

Pořízený překlad rozsudku do češtiny není překladem oficiálním.

Ve věci Kreditní a průmyslová banka proti České republice,

Evropský soud pro lidská práva (čtvrtá sekce), zasedající v senátu ve složení

Sir Nicolas BRATZA, *předseda senátu,*

pan K. JUNGWIERT,

pan M. FISCHBACH,

pan J. CASADEVALL,

pan S. PAVLOVSKI,

pan J. BORRERO BORRERO,

paní E. FURA-SANDSTRÖM, *soudci,*

a pan M. O'BOYLE, *tajemník sekce,*

po neveřejném jednání dne 30. září 2003,

vynesl tento rozsudek, přijatý uvedeného dne:

ŘÍZENÍ

1. Řízení bylo zahájeno na základě stížnosti (č. 29010/95) směřující proti České republice, podané dne 4. května 1995 k Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) Kreditní a průmyslovou bankou (dále jen „žalující banka“) a panem Antonínem Moravcem, předsedou představenstva a většinovým akcionářem banky, na základě bývalého článku 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

2. Stěžovatele zastupoval pan O. Choděra, advokát v Praze. Vládu České republiky (dále jen „vláda“) zastupoval její zmocněnec, pan Vít Schorm,^{*} z Ministerstva spravedlnosti.

3. Stěžovatelé uvedli, že došlo k porušení jejich práv tím, že neměli k dispozici opravné prostředky proti správnímu rozhodnutí o zavedení nucené správy na žalující banku a proti následným rozhodnutím správních a soudních orgánů.

4. Dne 20. května 1998 Komise prohlásila stížnost pana Moravce za nepřijatelnou a stížnost žalující banky za přijatelnou. Ve své zprávě ze dne 25. října 1999 (na základě bývalého článku 31 Úmluvy) Komise vyjádřila jednomyslně názor, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy a že není nutné zkoumat část stížnosti týkající se článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

5. V souladu se článkem 52 odst. 1 Jednacího řádu Soudu byla stížnost přidělena čtvrté sekci. V rámci této sekce byl podle článku 26 odst. 1 Jednacího řádu Soudu k projednání věci ustanoven senát (článek 27 odst. 1 Úmluvy).

6. Žalující banka i vláda předložily stanoviska ve věci samé (článek 59 odst. 1 Jednacího řádu Soudu).

7. Dne 1. listopadu 2001 Soud změnil složení svých sekcí (článek 25 odst. 1 Jednacího řádu Soudu). Věc byla přidělena čtvrté sekci v novém složení.

^{*} Pozn. překl.: To platilo pouze v závěru řízení, kdy však Soud již žádné podklady od vlády nepožadoval.

SKUTKOVÝ STAV

I. OKOLNOSTI PŘÍPADU

8. Stěžovatelem je banka, akciová společnost se sídlem v Praze.

9. Dne 27. září 1993 Česká národní banka (dále jen „ČNB“) podle § 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, (dále jen „zákon“) uvalila na žalující banku nucenou správu s účinností od 30. září 1993 do 31. března 1994, a to na základě skutečnosti, že finanční situace a likvidita žalující banky byly opakovaně neuspokojivé a že dosavadní opatření nevedla k nápravě vzniklé situace. Statutární orgán žalující banky byl nahrazen jmenovaným nuceným správcem. Rozhodnutí obsahovalo poučení o tom, že se na ně nepoužijí ustanovení o správním řízení a že se proti němu nelze odvolat.

10. Dne 29. září 1993 bylo rozhodnutí o zavedení nucené správy zveřejněno v Obchodním věstníku.

11. V usnesení ze dne 30. září 1993 Obvodní soud pro Prahu 1 („obvodní soud“) rozhodl na návrh ČNB o zápisu nucené správy a jmenování nuceného správce do obchodního rejstříku. Usnesení stanovilo termín zápisu do obchodního rejstříku na 30. září 1993 a uvádělo, že žalující banku zastupuje nucený správce. Usnesení nebylo žalující bance doručeno. Téhož dne se nucený správce a zástupce ČNB dostavili do banky a informovali všechny zaměstnance, že na žalující banku byla uvalena nucená správa. Zástupce ČNB předal rozhodnutí ČNB ze dne 27. září 1993 předsedovi představenstva a většinovému akcionáři banky panu Moravcovi. Dne 4. října 1993 obvodní soud stvrdil své usnesení ze dne 30. září 1993 doložkou právní moci.

12. Dne 18. března 1994 prodloužila ČNB nucenou správu do 30. června 1994.

13. Dne 22. března 1994 právní zástupce žalující banky pan Choděra zaslal obvodnímu soudu svou plnou moc a požádal, aby byl jeho kanceláři zaslán návrh na zápis nucené správy a příslušné rozhodnutí obvodního soudu. Uvedl, že podle § 200a občanského soudního řádu je žalující banka účastníkem řízení.

14. Dne 30. března 1994 bylo v Obchodním věstníku zveřejněno oznámení o prodloužení nucené správy. O provedení zápisu prodloužení nucené správy do obchodního rejstříku rozhodl obvodní soud usnesením ze dne 30. března 1994. Soud rozhodoval bez veřejného jednání. Téhož dne stvrdil toto usnesení doložkou právní moci. Usnesení nebylo žalované bance doručeno.

15. Poté, co se žalující banka dozvěděla o vydání usnesení ze dne 30. září 1993 a ze dne 30. března 1994, podala proti nim dne 1. dubna 1994 a dne 6. dubna 1994 prostřednictvím předsedy představenstva a právního zástupce pana Choděry odvolání k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“) s tím, že žalující banka měla být účastníkem řízení, v nichž soud rozhodl o zápisu nucené správy a jejího prodloužení do obchodního rejstříku. Žalující banka dále namítala, že jí nebyla příslušná usnesení doručena. Kromě toho žalující banka upozornila, že rozhodnutí ČNB ze dne 27. září 1993 nebylo dostatečně odůvodněno, a že proto nelze zjistit, zda byla nucená správa na banku uvalena v souladu se zákonem či nikoli. Upozornila také, že rozhodnutí obsahovalo nesprávné poučení, že se proti němu nelze odvolat. Žalující banka dále sdělila, že učiní úplnější podání poté, co jí budou doručena usnesení obvodního soudu.

16. V usnesení ze dne 17. května 1994, kterým městský soud bez veřejného jednání odmítl odvolání proti usnesením ze dne 30. září 1993 a ze dne 30. března 1994, se mimo jiné uvádí:

„... rozhodnutí [ČNB] o uvalení nucené správy a jejím prodloužení byla plně v pravomoci ČNB v souladu s § 25 zákona. ... Ve světle rozhodnutí ze dne 27. září 1993 byla nucená správa uvalena pro opakovaně neuspokojivou finanční situaci ... banky. V § 26 odst. 4 zákona je výslovně stanoveno, že na řízení o uložení pokuty se vztahují předpisy o správním řízení. ... Předpisy o správním řízení se proto nevztahují na ostatní rozhodnutí přijatá podle § 26 tohoto zákona. ... Je pravdou, že soud prvního stupně postupoval nesprávně, když odvolateli nedoručil ani jedno z usnesení. Z obou odvolání, u nichž odvolací soud dospěl k závěru, že byla podána včas, však jasně vyplývá, že [odvolatel] se s oběma seznámil ... [Navíc] zápisy v obchodním rejstříku byly [soudem prvního stupně] provedeny v souladu s ustanovením § 29 [zákona].“

17. Dne 21. června 1994 žalující banka, zastoupená předsedou představenstva a panem Choděrou, podala dovolání k Vrchnímu soudu v Praze proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994, a to na základě § 237 odst. 1 písm. f) a § 241 odst. 2 písm. d) občanského soudního řádu.

18. Dne 22. června 1994 banka podala ústavní stížnost k Ústavnímu soudu proti usnesením obvodního soudu ze dne 30. září 1993 a ze dne 30. března 1994 a proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994 s návrhem na zrušení § 26 odst. 4 a § 41 odst. 2 zákona.

19. Dne 23. června 1994 ČNB opětovně prodloužila nucenou správu, a to do 31. prosince 1994. Dne 29. června 1994 bylo oznámení o tomto prodloužení uveřejněno v Obchodním věstníku. V usnesení ze dne 30. června 1994 obvodní soud na návrh ČNB rozhodl o provedení zápisu tohoto prodloužení do obchodního rejstříku. Soud ve věci nekonal veřejné jednání. Téhož dne soud stvrdil své usnesení doložkou právní moci. Usnesení bylo zasláno kanceláři pana Choděry. Žalující banka, zastoupená panem Choděrou, se dne 21. července a dne 15. srpna 1994 proti usnesení odvolala k městskému soudu.

20. Mezitím dne 29. června 1994 Ústavní soud odmítl ústavní stížnost žalující banky, když mimo jiné shledal, že usnesení ze dne 17. května 1994 nebylo účastníkům řízení doručeno, takže nenabýlo právní moci.

21. Dne 29. července 1994 nabyl účinnosti zákon č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o bankách mimo jiné v souvislosti s postupem při zavedení nucené správy. Článek IV stanoví, že ustanovení tohoto zákona se použijí i pro nucenou správu zavedenou před jeho účinností.

22. Dne 30. srpna 1994 bylo usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994 doručeno žalující bance, a tím nabylo právní moci.

23. Dne 31. srpna 1994 žalující banka, zastoupená předsedou představenstva a panem Choděrou, opětovně podala dovolání proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994. Dovolání obsahovalo tytéž argumenty jako předchozí dovolání, které však bylo podáno před doručením usnesení.

24. Téhož dne žalující banka, zastoupená předsedou představenstva a panem Choděrou, podala druhou ústavní stížnost proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994. Žalující banka poukázala na skutečnost, že usnesení nabylo právní moci okamžikem doručení, a proto proti němu lze podat stížnost k Ústavnímu soudu. Žalující banka uvedla, že měla být účastníkem v řízeních o provedení zápisu do obchodního rejstříku a že veškerá rozhodnutí týkající se těchto řízení jí měla být doručena. Dále žalující banka napadla údajně nesprávný výklad § 26 odst. 4 zákona, který použil městský soud, a navrhla, aby toto ustanovení bylo spolu s § 41 odst. 2 zákona zrušeno.

25. Dne 13. října 1994 městský soud odmítl odvolání žalující banky proti usnesení obvodního soudu ze dne 30. června 1994 jako podané neoprávněnou osobou. Soud poukázal na to, že statutární orgán žalující banky byl podle § 29 odst. 2 zákona ve znění pozdějších předpisů nahrazen nuceným správcem, který mohl banku zastupovat buď sám, anebo zastupováním pověřit právního zástupce. Nucený správce však takové pověření panu Choděrovi neudělil.

26. Dne 1. prosince 1994 ČNB rozhodla, že nucená správa neskončí dne 31. prosince 1994, ale bude ukončena z důvodů uvedených v § 33 novelizovaného zákona. Dne 7. prosince 1994 bylo toto rozhodnutí zapsáno do obchodního rejstříku.

27. Mezitím dne 6. prosince 1994 žalující banka, zastoupená předsedou představenstva a panem Choděrou, podala třetí ústavní stížnost, tentokrát proti usnesení městského soudu ze dne 13. října 1994. Stěžovala si především na to, že městský soud porušil právo žalující banky na soudní ochranu tím, že měl za to, že návrh byl podán neoprávněnou osobou. Žalující banka dále navrhla zrušení článku IV bodu 3 zákona č. 156/1994 Sb.

28. Dne 13. prosince 1994 Ústavní soud odmítl druhou ústavní stížnost žalující banky směřující proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994, přičemž zejména uvedl, že v době, kdy byla ústavní stížnost podána, se městský soud zabýval odvoláním žalující banky a že dosud nebylo rozhodnuto o dovolání, které mezitím žalující banka podala. V dané chvíli tedy neexistovalo žádné pravomocné rozhodnutí.

29. Dne 31. ledna 1995 Ústavní soud odmítl třetí ústavní stížnost žalující banky jako neopodstatněnou a dále proto, že byla podána neoprávněnou osobou. Soud především uvedl následující:

„... Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí výslovně vycházel z § 29 odst. 2 [zákona] ..., podle něhož při nucené správě má nucený správce postavení statutárního orgánu banky. ... [Právní zástupce žalující banky] nebyl pověřen nuceným správcem banky k podání odvolání nebo ústavní stížnosti.

... Ze spisu Obvodního soudu pro Prahu 1 Ústavní soud zjistil, že usnesení o uvalení nucené správy ... bylo vydáno ze strany [ČNB] dne 27. září 1993. ... Nucená správa nabyla podle § 29 odst. 1 [zákona] účinnosti zápisem do obchodního rejstříku na základě usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 30. září 1993, které nabylo právní moci dne 4. října 1993. ...

Nadto se podle [zákona] předpisy o správním řízení nevztahují na řízení o uvalení nucené správy s výjimkou případů, které jsou v tomto zákoně výslovně uvedeny (§ 26 odst. 4 a § 41). Předpisy o správním řízení se začaly uplatňovat až po nabytí účinnosti zákona č. 156/1994 Sb. (§ 26 odst. 4). Od tohoto okamžiku bylo možné podat rozklad proti rozhodnutí vydanému [ČNB] (§ 26 odst. 8). Rozklad bylo také možno podat podle § 41 odst. 1 [zákona]. Doručení rozhodnutí o nucené správě bance se však stalo pro ČNB povinností až na základě novelizovaného § 26 odst. 7 [zákona]. Podaný rozklad kromě toho nemá odkladný účinek (odst. 8) ...“

30. Dne 15. června 1995 odňala ČNB podle § 33 odst. 1 novelizovaného zákona o bankách žalující bance povolení působit jako banka a dne 15. srpna 1995, na základě odvolání podané žalující bankou, toto svoje rozhodnutí potvrdila.

31. Dne 2. října 1995 obchodní soud zahájil konkursní řízení proti žalující bance.

32. Dne 6. ledna 1997 obvodní soud zastavil řízení o splnění povinnosti nuceného správce zahájené dne 6. října 1995 žalující bankou, zastoupenou panem Choděrou, proti ČNB a nucenému správci. Soud konstatoval, že žalující banka nedoložila plnou moc.

33. Dne 7. ledna 1997 obchodní soud, jemuž bylo postoupeno dovolání proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994, zastavil řízení s tím, že pan Moravec neuhradil soudní poplatky, ač tak měl učinit podle usnesení soudu ze dne 22. května 1995, které bylo změněno dne 10. července 1996 a panu Moravcovi doručeno dne 12. srpna 1996.

34. Dne 2. dubna 1998 městský soud zrušil usnesení obvodního soudu ze dne 6. ledna 1997. Ve svém rozhodnutí mimo jiné uvedl:

„Není pochyb o tom, že návrh byl podán dne 6. října 1995 a že k němu byla přiložena plná moc udělená statutárním orgánem banky. Není rovněž pochyb o tom, že dne 2. října 1995 bylo vůči bance zahájeno konkursní řízení ... (Do té doby) společnost, na niž byl prohlášen konkurs, neztratila způsobilost vystupovat v soudních řízeních, ale pouze způsobilost nakládat s majetkem patřícím do konkursní podstaty společnosti. Podle § 14 odst. 1 písm. h) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, zanikají plné moci týkající se majetku patřícího do konkursní podstaty společnosti, na niž byl prohlášen konkurs. Tak tomu však v daném případě nebylo ...“.

35. Dne 30. listopadu 2000 Nejvyšší soud prohlásil za nepřipustné dovolání žalující banky proti usnesení městského soudu ze dne 17. května 1994. Nejvyšší soud rozhodl, že podle § 237 písm. f) občanského soudního řádu je dovolání přípustné tehdy, byla-li účastníku řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Podle tehdy platného zákona nucená správa nabývala účinnosti v den, kdy byl proveden příslušný zápis do obchodního rejstříku; vlastní statutární orgán žalující banky byl proto až do tohoto dne oprávněn jednat jménem banky a tedy i podat odvolání proti usnesení obvodního soudu o zápisu nucené správy do obchodního rejstříku. Obvodní soud pak měl svoje usnesení doručit žalující bance. V daném případě se žalující banka proti usnesení platně odvolala k městskému soudu, který posoudil toto odvolání ve věci samé. Městský soud dospěl k závěru, že usnesení nebylo odůvodněno, takže jeho doručením žalující bance by se nijak nezlepšilo její procesní postavení. Nejvyšší soud dále uvedl, že skutečnost, že žalující banka neobdržela znění návrhu ČNB na zápis nucené správy do obchodního rejstříku, nebránila žalující bance v možnosti jednat před soudem jako účastník řízení, jak stanoví § 237 písm. f) občanského soudního řádu.

Pokud jde o část dovolání, která se týkala zápisu prvního prodloužení nucené správy do obchodního rejstříku, Nejvyšší soud zdůraznil, že v § 29 zákona, který byl účinný v době zavedení nucené správy, se stanoví, že nucená správa nabývá účinnosti dnem zápisu do obchodního rejstříku, přičemž výkon funkce statutárního orgánu banky se jmenováním nuceného správce pozastavuje až do konce trvání nucené správy. V daném případě byl statutární orgán žalující banky dne 30. září 1993 nahrazen nuceným správcem, který byl jediný oprávněn podat odvolání v řízení o návrhu na zápis prodloužení nucené správy do obchodního rejstříku. Odvolání proti usnesení obvodního soudu ze dne 30. března 1994 však podal dne 9. února 1994 pan Choděra, který jednal na základě plné moci udělené panem Moravcem, předsedou představenstva žalující banky.

36. Dne 30. listopadu 2000 Nejvyšší soud prohlásil za nepřipustné také dovolání žalující banky proti usnesení městského soudu ze dne 13. října 1994. Ve svém rozhodnutí Nejvyšší soud mimo jiné uvedl, že § 237 písm. b) občanského soudního řádu stanoví, že dovolání je přípustné, jestliže ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení. Žalující banka prohlašovala, že nucený správce neměl způsobilost být účastníkem řízení. Nejvyšší soud konstatoval, že v daném případě měla žalující banka způsobilost být účastníkem řízení; jinou otázkou bylo, kdo jejím jménem mohl jednat před soudem.

Nejvyšší soud následně prozkoumal podmínky přípustnosti dovolání žalující banky podle ustanovení § 237 písm. f) občanského soudního řádu. Uvedl, že podle tehdy platného zákona nucená správa nabývala účinnosti dnem zápisu do obchodního rejstříku; k témuž dni byl statutární orgán banky nahrazen nuceným správcem. V § 200b odst. 2 občanského soudního řádu se stanoví, že soud rozhoduje o obsahu zápisu do obchodního rejstříku bez jednání. Soud upřesnil datum zápisu ve svém rozhodnutí. Zápis do obchodního rejstříku se měl učinit do jednoho měsíce po přijetí rozhodnutí. Nejvyšší soud zdůraznil, že termín zápisu do obchodního rejstříku nelze zaměňovat za datum, ke kterému bylo vydáno rozhodnutí o provedení zápisu, nebo za datum jeho doručení, ani za datum, kdy soud toto rozhodnutí stvrdil

doložkou právní moci. Soud dospěl k závěru, že v řízení o návrhu na zápis druhého prodloužení nucené správy do obchodního rejstříku byl oprávněn podat odvolání pouze nucený správce. Odvolání proti usnesení obvodního soudu ze dne 30. června 1994 však podal pan Choděra, který jednal na základě plné moci udělené panem Moravcem, předsedou představenstva žalující banky, a to dne 9. února 1994. Žalující banka proto nebyla oprávněna dát přezkoumat věc samou odvolacím soudem.

37. Dne 19. března 2001 žalující banka, zastoupená panem Choděrou, podala čtvrtou ústavní stížnost, tentokrát proti dvěma rozhodnutím Nejvyššího soudu, a to pro údajné porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

II. PŘÍSLUŠNÉ VNITROSTÁTNÍ PRÁVO

38. Do 29. července 1994 se řízení o nucené správě řídilo zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách (dále jen „zákon“). Podle ustanovení § 26 odst. 1 písm. a) zákona o bankách je nucená správa opatřením, které Česká národní banka jako správní orgán podle ustanovení § 1 odst. 3 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, může uložit bance, která porušuje podmínky stanovené v povolení působit jako banka a/nebo porušuje zákon. Podle § 27 mohla ČNB rozhodnout o zavedení nucené správy v případě, že finanční situace a likvidita banky je výrazně nebo opakovaně v rozporu s požadavky stanovenými zákonem o bankách a dříve uplatněná opatření k nápravě nebo sankce nevedly k nápravě. Podle ustanovení § 29 odst. 1 nucená správa nabývala účinnosti dnem zápisu do obchodního rejstříku, přičemž ČNB nebyla povinna své rozhodnutí o zavedení nucené správy bance doručit. Před zápisem se rozhodnutí o zavedení nucené správy zveřejňovalo v Obchodním věstníku. V § 29 odst. 2 se stanovilo, že jmenováním nuceného správce se pozastavuje až do konce trvání nucené správy výkon funkce statutárního orgánu banky. Podle ustanovení § 30 byl nucený správce oprávněn učinit opatření nezbytná k obnovení stability a likvidity banky, včetně uzavření poboček, případně jiných organizačních jednotek banky. Podle § 33 nucená správa končila: (a) zrušením nucené správy, pominou-li důvody pro její trvání; (b) uplynutím doby, kterou původně stanovila ČNB, pokud tato doba nebyla prodloužena, a (c) odnětím povolení působit jako banka.

Zákon o bankách neukládal ČNB povinnost doručit příslušné bance své rozhodnutí o zavedení nucené správy, nestanovil maximální dobu trvání nucené správy, neobsahoval odkaz na použití předpisů o správním řízení na řízení o nucené správě, nestanovil, kdo může být účastníkem řízení o nucené správě, ani neupravoval žádné opravné prostředky proti rozhodnutí o zavedení nucené správy.

39. Přijetím zákona č. 156/1994 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o bankách (dále jen „novelizovaný zákon“), který nabyl účinnosti dne 29. července 1994, došlo ke změnám v řízení o nucené správě. Tento zákon se použil i pro nucenou správu zavedenou před jeho účinností. Podle nového § 26 odst. 4 se předpisy o správním řízení použijí mimo jiné na řízení o zavedení a skončení nucené správy, pokud zákon o bankách nestanoví jinak. Dotčená banka je jediným účastníkem řízení (§ 26 odst. 5), které může být zahájeno též doručením rozhodnutí (§ 26 odst. 6). Podle nového § 26 odst. 7 má ČNB provést doručení svého rozhodnutí o zavedení nucené správy členovi představenstva nebo členovi dozorčí rady, případně osobě pověřené řízením dotčené banky. Banka může proti takovému rozhodnutí podat rozklad. Rozklad nemá odkladný účinek (§ 26 odst. 8). Podle § 29 odst. 1 se doručením rozhodnutí o zavedení nucené správy pozastavuje výkon funkce všech orgánů banky. Funkce statutárního orgánu se ujímá nucený správce. Ustanovení § 33 písm. c) omezuje maximální dobu trvání nucené správy na dvacet čtyři měsíce.

40. Podle § 14 správního řádu (zákon č. 71/1967 Sb.) je účastníkem řízení ten, o jehož právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech má být v řízení jednáno nebo jehož práva, právem chráněné zájmy nebo povinnosti mohou být správním rozhodnutím přímo dotčeny. Ustanovení § 61 stanoví, že proti rozhodnutí ústředního orgánu státní správy vydanému v prvním stupni lze podat u tohoto orgánu ve lhůtě 15 dnů ode dne oznámení správního rozhodnutí rozklad.

41. Na tento případ se použila i některá ustanovení občanského soudního řádu.

Ustanovení § 167 mimo jiné stanoví, že „nestanoví-li zákon jinak, rozhoduje soud usnesením.“

Ustanovení § 168 odst. 2 mimo jiné stanoví, že „usnesení doručí soud účastníkům, je-li proti němu odvolání nebo dovolání...“.

Ustanovení § 171 odst. 2 mimo jiné stanoví, že „nebyla-li v usnesení uložena povinnost k plnění, je usnesení vykonatelné, jakmile bylo doručeno...“.

Ustanovení § 200b stanoví, že:

„(1) V řízení o provedení zápisu do obchodního rejstříku je soud povinen zkoumat, zda jsou splněny předpoklady k provedení zápisu vyžadované právními předpisy.

(2) Soud rozhoduje o obsahu zápisu bez jednání usnesením. Ve výroku usnesení uvede den zápisu. Zápis je třeba provést do jednoho měsíce od vydání rozhodnutí o obsahu zápisu.

(3) Ustanovení o pořádkových pokutách se použije i v případě, že podnikatel neuposlechne výzvy soudu, aby mu sdělil skutečnosti nebo předložil listiny potřebné k provedení zápisu podle § 200a odst. 2.“

V § 237 se stanoví:

„Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže:

(...)

b) ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení;

(...)

f) účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.“

Ustanovení § 241 odst. 2 písm. d) stanoví, že dovolání lze podat, jestliže „rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.“

Ustanovení hlavy II občanského soudního řádu[†] upravují rozhodování o žalobách proti rozhodnutím správních orgánů (správní žaloba).

V § 247 se stanoví:

„(1) Podle ustanovení této hlavy se postupuje v případech, v nichž fyzická nebo právnická osoba tvrdí, že byla na svých právech zkrácena rozhodnutím správního soudu a žádá, aby soud přezkoumal zákonnost tohoto rozhodnutí.

(2) U rozhodnutí správního orgánu vydaného ve správním řízení je předpokladem postupu podle této hlavy, aby šlo o rozhodnutí, jež po vyčerpání všech opravných prostředků, které jsou pro ně připuštěny, nabylo právní moci.“

Ustanovení § 250b odst. 1 stanoví, že žaloba musí být podána do dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu v posledním stupni, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

[†] Pozn. překl.: Jedná se o hlavu druhou části páté občanského soudního řádu před novelou provedenou zákonem č. 151/2002 Sb.

Podle § 250i odst. 1 je pro soud rozhodující skutkový stav, který tu byl v době vydání napadeného rozhodnutí; dokazování se neprovádí.

Ustanovení § 250j odst. 1 mimo jiné stanoví, že dojde-li soud k závěru, že napadené rozhodnutí je v souladu se zákonem, vysloví rozsudkem, že se žaloba zamítá.

Ustanovení § 250j odst. 2 mimo jiné stanoví, že dojde-li soud k závěru, že správní rozhodnutí posoudilo věc po právní stránce nesprávně nebo že zjištění skutkového stavu, z kterého vycházelo správní rozhodnutí, je v rozporu s obsahem spisů nebo že zjištění skutkového stavu je nedostačující k posouzení věci, zruší rozsudkem napadené rozhodnutí správního orgánu a vrátí věc žalovanému správnímu orgánu k dalšímu řízení. Soud zruší napadená rozhodnutí i tehdy, ukáže-li se až při jednání, že jsou nepřezkoumatelná pro nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů.

42. A nakonec, v § 27 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, se stanoví, že skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne, ke kterému byl zápis proveden.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. PŘEDBĚŽNÉ NÁMITKY VLÁDY

43. Vláda uvedla, že stížnost nebyla jménem banky pro účely článku 34 (dříve článku 25) Úmluvy podána platně. Tvrdila, že stanovisko Komise ve zprávě vydané na základě článku 31 Úmluvy, že „stěžovatelem je banka, akciová společnost se sídlem v Praze,“ zastoupená panem Choděrou (§ 2) a že „stížnost podali dva stěžovatelé: banka (první stěžovatel) a pan Antonín Moravec, předseda představenstva a většinový akcionář banky (druhý stěžovatel)“ (§ 5), neodpovídala skutečnosti. Banka ve skutečnosti nikdy nebyla stěžovatelem, protože mohla být zastoupena pouze nuceným správcem, ale ten nikdy nezmocnil pana Moravce nebo pana Choděru, aby jednali jménem žalující banky a podali Komisi stížnost. Ve formuláři stížnosti je navíc uveden pouze jeden stěžovatel, pan Moravec, který jednal jako podnikatel a nikoli jako předseda představenstva. Formulář byl přitom podepsán pouze panem Choděrou. Vláda zpochybňovala zjištění Komise v jejím rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti ze dne 20. května 1998, totiž že „banka si přála podat stížnost prostřednictvím pana Moravce“ nebo prostřednictvím pana Choděry. Vláda se také ohrazovala proti tvrzení Komise uvedenému v její zprávě podle článku 31 (§ 19), že usnesení ze dne 30. září 1993 nebylo žalující bance doručeno. Podle vyjádření vlády zákon stanoví, že k přechodu funkcí z původního statutárního orgánu na nuceného správce dochází ke dni jmenování nuceného správce.

44. Vláda dále tvrdila, že žalující banka nevyčerpala vnitrostátní právní prostředky nápravy tak, jak to požaduje článek 35 Úmluvy, protože nezahájila řízení podle § 247 občanského soudního řádu, ani nepodala rozklad proti původnímu rozhodnutí ČNB, jímž na ni byla uvalena nucená správa. Ani pan Moravec takový opravný prostředek nevyužil.

45. Vláda dále tvrdila, že žalující banka nepodala platně ani jednu ústavní stížnost, protože k jednání jménem žalující banky nebyl oprávněn ani pan Moravec, ani jeho právní zástupce pan Choděra. Vláda konečně uvedla, že ani pan Moravec sám nepodal ústavní stížnost a že po dobu nucené správy vlastně ani nebyl oprávněn podávat ústavní stížnosti jménem banky.

(i) Článek 34 Úmluvy

46. Soud konstatuje, že v rozhodnutí ze dne 20. května 1998 o přijatelnosti stížnosti Komise konstatovala, že banka byla nucenou správou postižena v tom smyslu, že uložené opatření jí znemožnilo spravovat vlastní záležitosti, a že je proto zřejmé, že banka měla na předmětu stížnosti zájem. Komise dále shledala, že formulář stížnosti byl sice oficiálně vyplněn pouze jménem pana Moravce, je však zřejmé, že banka si skutečně přála prostřednictvím pana Moravce podat stížnost a že oprávnění předložená panem Moravcem lze uznat za dostačující k podání stížnosti jménem banky. Podle článku 25 Úmluvy tedy byla Komise příslušná k projednání stížnosti, kterou banka platně podala.

47. Vláda napadla zjištění Komise tvrzením, že oprávnění jednat jménem banky a podat platnou stížnost jejím jménem příslušela od 30. září 1993, kdy byla na banku uvalena nucená správa, pouze nucenému správci.

48. Soud opakovaně upozorňuje, že Úmluvu a její protokoly je třeba interpretovat tak, že zaručují práva, která jsou skutečná a účinná a nikoli teoretická a iluzorní (viz *Cruz Varas a spol. proti Švédsku*, rozsudek ze dne 20. března 1991, série A č. 201, str. 36, § 99). Soud souhlasí s názorem Komise vyjádřeným v jejím rozhodnutí o přijatelnosti stížnosti ze dne 20. března 1998, podle něhož lze tuto zásadu uplatnit také na článek 34 (dříve článek 25) Úmluvy, který poskytuje fyzickým osobám a nevládním organizacím procesní práva.

49. Soud bere na vědomí, že žalující banka, ač byla pod nucenou správou, nepřestala jako právnická osoba existovat v době, kdy byla Komisi podána stížnost, tedy v květnu 1995. V té době byla zastupována nuceným správcem, který podle § 29 odst. 2 zákona o bankách nahradil statutární orgán banky s účinností od 30. září 1993, kdy byl proveden zápis do obchodního rejstříku, a který byl právně způsobilý hájit práva žalující banky včetně – uzná-li to za vhodné – podání stížnosti k orgánům Úmluvy. Otázkou je, zda k podání stížnosti jménem banky byl podle článku 25 oprávněn pouze samotný nucený správce.

50. Soud připomíná, že v jeho rozsudku ve věci *Agrotexim a ostatní proti Řecku* ze dne 24. října 1995 (série A č. 330, str. 23, § 68), který se týkal likvidace obchodní společnosti, konstatoval, že akcionáři společnosti nebyli oprávněni podat stížnost k orgánům Úmluvy podle článku 1 Protokolu č. 1 pro zasahování do majetkových práv společnosti. Soud dospěl k závěru, že ignorování právní subjektivity společnosti by bylo oprávněné pouze za výjimečných okolností, především tam, kde se jednoznačně prokáže, že pro společnost nebylo možné podat stížnost k orgánům Úmluvy prostřednictvím orgánů ustavených podle stanov nebo – v případě likvidace – prostřednictvím likvidátorů. I když se dotčená společnost nacházela v likvidaci, byla nadále právnickou osobou, a to i v době, kdy akcionáři podali stížnost Komisi, tedy v době, kdy byla zastupována svými dvěma likvidátory, kteří byli právně způsobilí hájit její práva včetně – uznají-li to za vhodné – podání stížnosti k orgánům Úmluvy. Podle názoru Soudu nebylo důvodu se domnívat, že likvidátoři neplnili svoje povinnosti uspokojivým způsobem – naopak, k dispozici byl dostatek důkazů, že likvidátoři učinili veškerá opatření, o nichž se domnívali, že přispějí k ochraně majetku platebně neschopné společnosti. Za těchto okolností Soud dospěl k závěru, že nebylo jednoznačně prokázáno, že v době, kdy byla Komisi podána stížnost, společnost neměla možnost stěžovat si prostřednictvím likvidátorů u orgánů Úmluvy na údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1.

51. Soud poznamenává, že na rozdíl od situace ve věci *Agrotexim* se v tomto případě stížnost podaná na základě Úmluvy netýká údajného zasahování do majetkových práv banky, k jejíž ochraně a řízení byl jmenován nucený správce, který v souvislosti s těmito právy mohl podat stížnost k orgánům Úmluvy. Naopak, podaná stížnost se týká samotné skutečnosti, že ČNB jmenovala nuceného správce, aniž by bance, na kterou byla uvalena nucená správa, byla

poskytnuta náležitá možnost se proti tomu bránit. Jestliže tak jako v tomto případě je podstatou stížnosti odepření účinné možnosti obrátit se na soud za účelem vznesení námitek nebo podání odvolání proti jmenování nuceného správce, pak tvrzení, že při podání stížnosti k orgánům Úmluvy byl oprávněn zastupovat banku pouze nucený správce, by znamenalo, že právo na individuální stížnost podle článku 34 se stalo teoretickým a iluzorním.

52. Soud tedy shledává, že s ohledem na konkrétní povahu podaných stížností existovaly výjimečné okolnosti, které pana Moravce jakožto bývalého předsedu představenstva a většinového akcionáře banky opravňovaly podat jménem banky platnou stížnost. Předběžnou námitku vlády je tedy třeba zamítnout.

(ii) Článek 35 Úmluvy

53. Soud se domnívá, že otázka splnění požadavku na vyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy navozuje další problémy, které úzce souvisejí se základními problémy Úmluvy nastolenými podanou stížností, a že by se tedy obojí problematika měla zkoumat společně. Soud se proto domnívá, že rozhodování o tomto aspektu předběžných námitek vlády je třeba spojit s rozhodováním ve věci samé.

II. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ÚMLUVY

54. Žalující banka uvádí, že její práva podle článku 6 Úmluvy byla porušena tím, že neměla k dispozici právní prostředky nápravy proti správnímu rozhodnutí ČNB o zavedení nucené správy, případně proti následným rozhodnutím správních a soudních orgánů. Dále tvrdí, že po dobu trvání nucené správy si měl její statutární orgán ponechat určitá omezená oprávnění ve vztahu k úkonům ČNB jako orgánu veřejné moci, ale že přitom nebyl informován o zápisu nucené správy a jejího prvního prodloužení a že odvolání banky proti druhému prodloužení nucené správy bylo odmítnuto s tím, že je podává neoprávněná osoba. Statutární orgán banky byl proto připraven o veškeré prostředky k nápravě, což je v rozporu s požadavky článku 6 Úmluvy.

55. Relevantní část článku 6 Úmluvy zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána nezávislým a nestranným soudem ..., který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...“

(a) Zpráva Komise

56. Komise poznamenala, že účastníci nezpochybňují použitelnost článku 6 odst. 1 Úmluvy na daný případ. Komise uznala, že řízení o nucené správě a o jejím zápisu do obchodního rejstříku se dotýkalo občanského práva, jelikož pro žalující banku znamenalo omezení jejího práva nakládat s majetkem. Komise se proto domnívá, že uvedené řízení spadá do působnosti článku 6 odst. 1 Úmluvy.

57. Komise konstatovala, že se jedná celkem o čtyři skupiny řízení, která se týkají (i) původního rozhodnutí ČNB ze dne 27. září 1993; (ii) původního zápisu nucené správy na základě rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 30. září 1993; (iii) prvního prodloužení nucené správy ze dne 18. března 1994, zapsaného obvodním soudem do obchodního rejstříku dne 30. března 1994; a (iv) druhého prodloužení ze dne 23. června 1994, zapsaného obvodním soudem do obchodního rejstříku dne 30. června 1994.

58. Pokud jde o první skupinu řízení, Komise připomněla, že nucená správa byla na žalující banku uvalena rozhodnutím ČNB ze dne 27. září 1993 a že žalující banka byla o tomto rozhodnutí informována dne 30. září 1993, kdy byla nucená správa zapsána do

obchodního rejstříku a nabyla účinnosti. Výkon funkcí statutárního orgánu banky byl pozastaven a přenesen na nuceného správce, který byl v téže době jmenován a který jako jediný mohl zastupovat žalující banku nebo mohl zastupováním pověřit právního zástupce. Komise se domnívala, že ačkoli bylo možné dát přezkoumat věcnou stránku zavedení nucené správy podle § 247 občanského soudního řádu, kterým se upravuje postup při přezkoumání zákonnosti rozhodnutí správních orgánů, neměla banka reálnou možnost podat prostřednictvím svého statutárního orgánu návrh na takové přezkoumání, neboť by tím riskovala odmítnutí návrhu s odůvodněním, že jej předkládá neoprávněná osoba.

59. Pokud jde o druhou a třetí skupinu řízení, Komise vzala na vědomí, že žalující banka byla způsobilá napadnout před Městským soudem v Praze usnesení obvodního soudu o provedení zápisu nucené správy a jejího prvního prodloužení do obchodního rejstříku. Komise však poznamenala, že přestože byl městský soud jakožto odvolací soud v zásadě příslušný k projednání skutkové a právní stránky věci, tento soud pouze rozhodoval (podle § 200b občanského soudního řádu), zda zápisy do obchodního rejstříku jsou v souladu s požadavky zákona o bankách. Nijak se nezabýval důvody zavedení nucené správy na žalující banku a jejího pozdějšího prodloužení. Postup městského soudu při přezkoumání napadených rozhodnutí nenaplňoval požadavky článku 6 Úmluvy.

60. Pokud jde o poslední skupinu řízení, Komise konstatovala, že odvolání žalující banky proti usnesení obvodního soudu o provedení zápisu druhého prodloužení nucené správy do obchodního rejstříku, bylo městským soudem odmítnuto, aniž by rozhodoval o věci samé s odůvodněním, že toto odvolání bylo podáno neoprávněnou osobou. Komise uvedla, že zavedení nucené správy na žalující banku i každé její následné prodloužení byla opatřeními dotýkajícími se občanských práv žalující banky ve smyslu článku 6 Úmluvy. Žalující banka má proto právo obrátit se na soud a napadnout uvedená opatření po věcné stránce. Podle mínění Komise tím, že městský soud odmítl přezkoumat odvolání žalující banky, došlo k neoprávněnému omezení efektivního přístupu banky k soudu v rozporu s požadavky článku 6 Úmluvy.

(b) Tvzení stran

61. Žalující banka se ztotožnila s nálezy a argumenty uvedenými ve zprávě Komise, podle nichž banka neměla v žádné fázi řízení přístup k soudu za účelem přezkoumání důvodů zavedení nucené správy a jejího pozdějšího prodloužení.

62. Vláda tvrdila, že na zavedení nucené správy na žalující banku, ani na žádné z jejích prodloužení se článek 6 Úmluvy nevztahuje, protože u žádného z uvedených opatření soud nerozhodoval o sporu (*contestation*) o občanských právech a závazcích. Městský soud v Praze o žádném takovém sporu nerozhodoval, přičemž ani pan Moravec, ani žalující banka nebyli způsobilí být účastníky řízení před tímto soudem. Vytýkat městskému soudu, jak to činila Komise při zjišťování porušení článku 6 Úmluvy, že nevyužil svých pravomocí k přezkoumání důvodů zavedení a prodloužení nucené správy, jako kdyby šlo o spor mezi ČNB na jedné straně a panem Moravcem a žalující bankou na straně druhé, by znamenalo vytýkat tomuto soudu něco, co nebylo předmětem daného řízení. Hlavním úkolem soudu podle § 200b občanského soudního řádu při posuzování věcí týkajících se zápisů do obchodního rejstříku není rozhodovat o sporech o občanských právech a závazcích, nýbrž ověřovat, zda byly splněny podmínky, které jsou pro zápis do obchodního rejstříku stanoveny v příslušných zákonných ustanoveních. Ve věcech obchodního rejstříku soud nevynáší žádný rozsudek. Celé řízení se odehrává výlučně písemnou formou a vzhledem k tomu, že se nekoná žádné jednání, má toto řízení neveřejný charakter, konečné usnesení soudu se nezveřejňuje. Toto usnesení je pouze písemné a doručuje se straně, která o zápis požádala, přičemž od

okamžiku takového doručení se stává závazným. I když je pravda, že existuje možnost odvolání proti usnesením soudu vydaným v řízení ve věcech obchodního rejstříku je-li návrhu na zápis do obchodního rejstříku v plném rozsahu vyhověno, nelze se proti němu odvolat, protože odvolání může podat jen ten účastník, v jehož prospěch soud rozhodl. Vzhledem k podmínkám stanoveným v § 236 a násl. občanského soudního řádu je dovolání přípustné i v případě řízení ve věcech obchodního rejstříku.

63. Usnesením soudu vydaným na návrh ČNB ve věci obchodního rejstříku se rozhoduje pouze o provedení zápisu nucené správy. Stejně jako v případě soudního rozhodnutí, jímž se při konkursu ustanovuje správce konkursní podstaty, i zde usnesení představuje pouze předpoklad k tomu, aby správce mohl vykonávat svou funkci místo dosavadního vedení banky.

(c) Hodnocení Soudu

64. Soud především konstatuje, že v řízení před Komisí nebylo pochyb o aplikovatelnosti článku 6 Úmluvy na daný případ. Komise dospěla k závěru, že řízení o zavedení nucené správy na žalující banku a následný zápis do obchodního rejstříku se týká občanských práv banky, protože v jeho důsledku byla banka omezena v právu nakládat s majetkem. Uvedené řízení proto spadá do působnosti článku 6 Úmluvy. Před Soudem byl tento názor žalovnou vládou poprvé napaden s tím, že ani rozhodnutí o zavedení nucené správy, ani rozhodnutí o prodloužení doby trvání nucené správy nebylo rozhodováním o občanských právech a závazcích banky.

65. Stejně jako Komise je i Soud přesvědčen, že rozhodnutí o zavedení nucené správy na žalující banku mělo jednoznačný a rozhodující dopad na právo banky nadále spravovat vlastní finanční záležitosti včetně možnosti nakládat s vlastním majetkem a s aktivy prostřednictvím představenstva jmenovaného v souladu se zákonem. Je pravda, jak zdůrazňuje vláda, že se v rozhodnutí ČNB o zavedení nucené správy na banku nepožaduje, aby ti, kdo jsou pověřeni řízením banky, nakládali s jejím majetkem jiným způsobem, než tomu bylo dříve, a že toto rozhodnutí má pouze zabránit stávajícímu vedení banky v nežádoucím plýtvání s bankovními aktivy. Soud nicméně nemůže souhlasit s tvrzením vlády, že rozhodnutí ČNB postihlo pouze stávající vedení a nikoli samotnou banku.

66. Vláda tvrdila, že článek 6 se na daný případ nepoužije, protože při vydání rozhodnutí ČNB o zavedení nucené správy na banku ani při vydání rozhodnutí, jímž Městský soud v Praze odmítl odvolání proti usnesením obvodního soudu, nešlo o rozhodování o sporu (*contestation*), který by se týkal občanských práv a závazků žalující banky. Soud v této souvislosti připomíná, že je nutné dodržovat ducha Úmluvy, což znamená, že slovo „*contestation*“ použité ve francouzském textu a nemající v anglickém znění ekvivalent, nelze vykládat příliš technicky a měl by se mu přikládat význam spíše věcný než formální (viz např.: *Le Compte, Van Leuven a De Meyere proti Belgii*, rozsudek ze dne 1. října 1980, série A č. 43, § 45). Navíc i kdyby francouzské slovo „*contestation*“ znamenalo existenci rozporu, Soud shledává, že v tomto konkrétním případě rozpor jednoznačně nastal, neboť jakmile se žalující banka dozvěděla o rozhodnutích obvodního soudu, snažila se prostřednictvím bývalého vedení napadnout rozhodnutí o zavedení a o prodloužení nucené správy.

67. Soud tudíž konstatuje, že článek 6 Úmluvy lze použít na rozhodnutí o zavedení a o prodloužení nucené správy.

68. Soud připomíná, že rozhodnutí správních orgánů o občanských právech a závazcích, která nesplňují požadavky článku 6 Úmluvy, jako je tomu i v našem případě, je třeba podrobit následné kontrole ze strany „soudního orgánu, který má úplnou přezkumnou

pravomoc“ a který poskytuje záruky obsažené v uvedeném článku Úmluvy (viz např.: *Albert a Le Compte proti Belgii*, rozsudek ze dne 10. února 1983, série A č. 58, § 29; *Ortenberg proti Rakousku*, rozsudek ze dne 25. listopadu 1994, série A č. 295-B, § 31; *Bryan proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 22. listopadu 1995, série A č. 335-A, § 40).

69. Vláda před Komisí tvrdila, že v daném případě byla nezbytná soudní kontrola zajištěna tím, že žalující banka měla možnost podat správní žalobu podle § 247 občanského soudního řádu proti původnímu rozhodnutí ČNB o zavedení nucené správy. Soud však poukazuje na to, že původní rozhodnutí ČNB, které bylo přijato dne 27. září 1993 a zveřejněno v Obchodním věstníku dne 29. září 1993, obsahovalo poučení, že předpisy o správním řízení se na dané rozhodnutí nevztahují a že se proti němu nelze odvolat. Navíc, jak Komise poznamenává, rozhodnutí nabylo právní moci dnem 30. září 1993, kdy bylo podle usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 zapsáno do obchodního rejstříku. Od uvedeného dne byl výkon oprávnění a funkcí statutárního orgánu, který banku řídil, pozastaven a přenesen na nuceného správce, který byl napříště jako jediný oprávněn zastupovat banku a jmenovat právního zástupce banky pro řízení vedená jménem banky. Soud konstatuje, že Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 30. listopadu 2000 uvedl, že až do zápisu do obchodního rejstříku je k jednání jménem banky nadále zmocněn vlastní statutární orgán banky (viz odstavec 35 výše). Soud však konstatuje, že zápis do obchodního rejstříku byl ve skutečnosti proveden den poté, co bylo původní rozhodnutí zveřejněno v Obchodním věstníku. Soud za těchto okolností dochází k přesvědčení, že i kdyby bylo možno předpokládat, že rozhodnutí ČNB podléhá soudnímu přezkumu a že občanskoprávní soudy v takovém řízení mají pravomoc přezkoumat věcnou stránku zavedení nucené správy, žalující banka ve skutečnosti neměla žádnou možnost zahájit nebo vést takové přezkumné řízení prostřednictvím svého řídicího orgánu.

70. Soud dále shledal, že usnesení obvodního soudu nezajišťovala podle § 200b občanského soudního řádu potřebnou soudní kontrolu rozhodnutí o zavedení a o prodloužení nucené správy. Jak sama vláda potvrdila, hlavním úkolem vnitrostátních soudů při rozhodování ve věcech zápisů do obchodního rejstříku je ověřovat, zda byly splněny formální požadavky stanovené v příslušných zákonných ustanoveních. Úkolem soudů není zkoumat věcnou stránku zavedení a následného prodloužení nucené správy. V souvislosti s touto omezenou úlohou soudů má řízení před soudem navíc výhradně písemnou podobu a jeho průběh má neveřejný charakter – nekonají se žádná jednání a vedení banky nemá možnost se hájit.

71. Je pravda, že přes pozastavení výkonu oprávnění bývalého vedení banky měla banka možnost prostřednictvím pana Moravce a pana Choděry podat u Městského soudu v Praze odvolání proti usnesením obvodního soudu ze dne 30. září 1993 a ze dne 30. března 1994. Jak ale vyplývá z rozhodnutí městského soudu ze dne 17. května 1994, kterým bylo odvolání banky odmítnuto, soud nezkoumal věcnou stránku rozhodnutí o zavedení a o prodloužení nucené správy, protože jeho úkolem bylo pouze ověřit, zda zápisy do obchodního rejstříku byly učiněny v souladu s požadavky zákona o bankách.

72. Pokud jde o odvolání podané proti usnesení o provedení zápisu druhého prodloužení nucené správy do obchodního rejstříku, Soud konstatuje, že Městský soud v Praze toto odvolání dne 13. října 1994 odmítl, aniž by ho věcně zkoumal, a to s odůvodněním, že odvolání nebylo podáno oprávněnou osobou, protože jediným, kdo byl oprávněn jednat jménem banky ve věci odvolání, byl nucený správce. Soud stejně jako Komise dospěl k závěru, že i kdyby bylo možno předpokládat, že přezkoumání předmětu takového odvolání by bylo dostatečně rozsáhlé, aby splňovalo požadavky článku 6 Úmluvy, žalující banka přesto neměla účinný přístup k soudu, u něhož by se takového přezkoumání domohla.

73. Ve světle uvedených skutečností Soud dochází k závěru, že žalující banka neměla při rozhodování o svých občanských právech a závazcích účinný přístup k soudu tak, jak to požaduje článek 6 odst. 1 Úmluvy. Došlo tedy k porušení uvedeného článku.

III. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 1 PROTOKOLU Č. 1 K ÚMLUVĚ

74. Žalující banka připoustila, že nucená správa znamenala omezení vlastnických práv ve veřejném zájmu. Jestliže však byla nucená správa zavedena na základě nesprávného postupu, jak tomu bylo i v daném případě, došlo tím i k porušení práv dotčených osob nehledě na to, zda k přijetí takového opatření existovaly dobré důvody či nikoli. Dále žalující banka uváděla, že nedostala příležitost vyjádřit se k důvodům omezení svých vlastnických práv, protože se nemohla obrátit na odvolací orgán, který by důvody přezkoumal. Znamená to, že žalující banka byla také zkrácena na svých právech zaručených článkem 1 Protokolu č. 1.

75. Článek 1 Protokolu č. 1 zní:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu států přijímat zákony, které považují za nezbytné, aby upravily užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistily placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

(a) Zpráva Komise

76. Komise uvedla, že část stížnosti žalující banky týkající se článku 1 Protokolu č. 1 ve skutečnosti obsahovala finanční aspekty související s částí stížnosti týkající se přístupu k soudu, jíž se Komise již zabývala na poli článku 6 Úmluvy. Komise proto usoudila, že není třeba zkoumat ještě část stížnosti týkající se článku 1 Protokolu č. 1.

(b) Tvrzení stran

77. Žalující banka sice tvrdila, že respektuje názor Komise, a připustila, že poté, co by Soud shledal porušení článku 6 Úmluvy, nemělo by pro ni zjištění o porušení článku 1 Protokolu č. 1 už tak zásadní význam, nicméně nadále trvala na tom, aby věc byla posouzena i z hlediska Protokolu ve vztahu k majetkovým aspektům případu.

78. Banka tvrdila, že na nucenou správu bezprostředně navazovalo konkursní řízení, přičemž usnesení soudu o prohlášení konkursu nabylo právní moci v tentýž den, kdy skončila nucená správa. Tato skutečnost svědčí o tom, že se příslušné orgány rozhodly nedat žalující bance možnost hospodařit s vlastním majetkem a nadále působit na trhu. Banku ke konkursu přivedla nucená správa. Žalující banka měla jen velmi omezený přístup k výsledkům práce nuceného správce nebo správce konkursní podstaty a objevily se přinejmenším náznaky svědčící o nedbalosti správců, pokud jde o snahu o vyrovnání dluhů banky. Důsledky zásahů do majetkových práv žalující banky byly příliš rozsáhlé na to, aby bylo možné se domnívat, že část stížnosti podle článku 1 Protokolu č. 1 je pouhým výčtem finančních aspektů části stížnosti podané na základě článku 6 Úmluvy.

79. Vláda závěrům Komise neodporovala, ale uvedla, že námitky banky vznesené na základě článku 1 Protokolu č. 1 vždy vyvracela tvrzením, že na žalující banku byla nucená správa uvalena v souladu se zákonem a že toto opatření bylo oprávněné, neboť bylo přijato v obecném zájmu s cílem zachovat řádné fungování a stabilitu bankovního systému včetně ochrany zájmů klientů banky. Než byla na banku uvalena nucená správa, byla přijata četná

opatření s cílem dosáhnout nápravy špatného hospodaření banky. Otázkou je, zda se můžeme domnívat, že uvalení nucené správy na banku jí bránilo v pokojném užívání jejího majetku, když ve skutečnosti šlo o poslední pokus, jak v zájmu samotné banky odvrátit její konkurs. Opatření mělo zabránit úplnému zhroucení banky tím, že příslušné odpovědné osoby byly zbaveny možnosti banku nadále řídit, aby se tak předešlo dalším ztrátám a dalšímu porušování zákonů a jiných právních předpisů.

80. Vláda konstatovala, že se v zákoně o bankách nestanoví – a to ani nepřímě –, že by rozhodnutí o zavedení nucené správy mělo požadovat, aby osoby spravující banku s jejím majetkem nakládaly jiným způsobem než dříve. Rozhodnutí se dotýkalo pouze práv vedení banky a mělo za cíl zabránit vedení banky, aby s majetkem nakládalo způsobem, který by přivodil konkurs.

81. Vláda v této souvislosti zastávala názor, že článek 1 Protokolu č. 1 nelze vzhledem k okolnostem tohoto případu použít, protože nucená správa nebyla opatřením přijatým s cílem „upravit užívání majetku“ ve smyslu druhého odstavce uvedeného ustanovení. I za předpokladu, že by se na toto opatření dalo pohlížet jako na zasahování do pokojného užívání majetku banky, mělo toto opatření zákonný podklad, bylo v souladu s obecným zájmem a bylo jednoznačně odůvodněné.

(c) Hodnocení Soudu

82. Soud již zkoumal (viz výše) část stížnosti, v níž žalující banka tvrdila, že neměla účinný přístup k soudu, který by měl pravomoc přezkoumat důvodnost rozhodnutí o zavedení nucené správy a o prodloužení nucené správy. Soud konstatuje, že část stížnosti banky týkající se neoprávněného zasahování do jejího práva na pokojné užívání majetku podle článku 1 Protokolu č. 1 se v zásadě zakládá na určitém nedostatku procesní ochrany, přičemž tento nedostatek už podle zjištění Soudu vedl k porušení článku 6 (viz obdobně *British-American Tobacco Company Ltd. proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 20. listopadu 1995, série A č. 331, str. 29, § 91). Za těchto okolností se Soud stejně jako Komise domnívá, že není nutné samostatně zkoumat část stížnosti týkající se článku 1 Protokolu č. 1.

IV. UPLATNĚNÍ ČLÁNKU 41 ÚMLUVY

83. Článek 41 Úmluvy zní:

„Jestliže Soud prohlásí, že byla porušena Úmluva nebo její protokoly, a jestliže vnitrostátní právo zúčastněné Vysoké smluvní strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků tohoto porušení, Soud přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

A. Škoda

84. Žalující banka požadovala, aby Soud v první řadě uložil žalovanému státu povinnost obnovit její povolení působit jako banka. Kromě toho žalující banka tvrdila, že i když není možné s přesností ověřit výši škod, které utrpěla v přímém důsledku zavedení nucené správy a následných kroků přijatých v rámci konkursního řízení, je zřejmé, že uvedený postup vedl ke snížení hodnoty majetku banky. Náklady, které si vyžádá návrat banky na trh, odhaduje žalující banka na částku 5 000 000 000,- Kč.

85. Žalující banka dále požadovala náhradu morální újmy, kterou odhadovala na částku 1 500 000 000,- Kč a která souvisí s poškozením dobré pověsti banky a její věrohodnosti na bankovním trhu.

86. Vláda namítala, že článek 41 Úmluvy nedává Soudu pravomoc, aby mohl státu uložit povinnost obnovit povolení působit jako banka. Pokud jde o nárok žalující banky na náhradu materiální škody, vláda poznamenala, že žalující banka sama připustila, že nelze ověřit údajně způsobenou škodu, a uvedla, že návrh na náhradu částky 5 000 000 000,- Kč je v každém případě třeba zamítnout jako nepodložený. Podobně je třeba zamítnout i návrh na náhradu morální újmy ve výši 1 500 000 000,- Kč, u níž žalující banka taktéž připouští, že se jedná o pouhý odhad. Vláda dále konstatuje, že požadované částky, které se rovnají částce 200 000 000 USD, jsou v každém případě značně přemrštěné a odpovídají výši zisků, kterých by průměrná banka mohla dosáhnout v průběhu mnoha let. Podle názoru vlády žalující banka neprokázala vznik jakékoli škody; tím méně prokázala jakoukoli příčinnou souvislost mezi požadovanou náhradou škody a tvrzeným porušením článku 6 Úmluvy. Konkurs žalující banky byl výsledkem jednání jejího bývalého vedení a nebyl způsoben žádným úkonem Městského soudu v Praze.

87. Soud především připomíná, že podle Úmluvy nemá pravomoc následně uložit žalovanému státu, aby žalující bance obnovil její povolení působit jako banka.

88. Pokud jde o nárok žalující banky na náhradu materiální škody, Soud shledává, že nebyla zjištěna žádná příčinná souvislost mezi tvrzenou materiální škodou a porušením článku 6 Úmluvy, které Soud konstatoval ve svém rozsudku. Zavedení nucené správy na banku zajisté mohlo mít pro banku negativní finanční následky, avšak Soud nemůže předvídat, jaký by byl výsledek řízení, kdyby žalující banka bývala měla možnost napadnout toto opatření žalobou u soudu s úplnou přezkumnou pravomocí. Náhradu materiální škody proto nelze přiznat.

89. Pokud jde o náhradu morální újmy, je Soud toho názoru, že za konkrétních okolností tohoto případu je konstatování, že došlo k porušení článku 6 Úmluvy, dostatečným spravedlivým zadostiučiněním.

B. Náklady a výdaje

90. Žalující banka požadovala částku ve výši 10 536 860,- Kč z titulu náhrady nákladů a výdajů vynaložených ve vnitrostátních řízeních (6 416 800,- Kč) a později v řízení před orgány Úmluvy (4 120 060,- Kč). Uplatněné náklady byly údajně vypočteny na základě oficiálních tarifů (vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb.; do 1. července 1996 vyhláška č. 270/1990 Sb.).

91. Vláda tvrdila, že pan Choděra nikdy neměl oprávnění jednat jménem žalující banky, ani jejím jménem vynakládat jakékoli náklady a výdaje, a že správce konkursní podstaty banky soustavně trval na tom, že řízení před orgány Úmluvy jsou nepodložená a že banka nemá vůči státu žádné finanční nároky. Pokud jde o požadované částky, byla vláda toho názoru, že žalující banka vyhlášku Ministerstva spravedlnosti nesprávně vykládala a uplatňovala a že částka požadovaná z titulu náhrady nákladů je naprosto přemrštěná. Především upozornila, že neexistuje žádný podklad k tvrzení, že hodnota předmětného nároku (podle něhož byly stanoveny požadované částky) činí 800 000 000,- Kč a že odpovídá základnímu kapitálu banky.

92. Soud poznamenává, že podle jeho vlastní judikatury může být náhrada nákladů a výdajů poškozené straně přiznána, pokud je tato strana musela vynaložit při své snaze předejít nebo napravit porušení Úmluvy konstatované Soudem. Musí být také prokázána reálnost a nezbytnost nákladů i to, že jde o částku rozumné výše (viz mimo jiné *Krčmář a spol. proti České republice* [sekce III], č. 35376/97, 3. března 2000, § 52). Soud dále připomíná, že při posuzování přiměřenosti částek požadovaných z titulu nákladů a výdajů se necítí vázán

vnitrostátními měřítky a vnitrostátní praxí, i když k nim do určité míry může přihlížet (tamtéž).

93. Soud shledává, že částky požadované žalující bankou jako náhrada nákladů a výdajů jsou nepřiměřené. Soud dále konstatuje, že žalující banka nepředložila žádné listinné důkazy, z nichž by bylo možné zjistit, zda tyto náklady a výdaje byly skutečně vynaloženy. Na spravedlivém základě přiznává Soud žalující bance částku 10 000 EUR jako úhradu nákladů a výdajů vynaložených ve vnitrostátních řízeních a v řízení před orgány Úmluvy. Tato částka bude vyplacena v českých korunách na bankovní účet zástupce žalující banky v České republice.

C. Úroky z prodlení

94. Soud považuje za vhodné, aby se úroky z prodlení zakládaly na úrokové sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky, zvýšené o tři procentní body (viz *Christine Goodwin proti Spojenému království* [velký senát], č. 28957/95, § 124, ESLP 2002).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *rozhoduje*, že je nadán pravomocí k přezkoumání případu ve věci samé;
2. *rozhoduje*, že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že není třeba samostatně zkoumat část stížnosti žalující banky týkající se článku 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě;
4. *rozhoduje*, že zjištění porušení uvedeného článku je dostatečným spravedlivým zadostiučiněním za veškerou způsobenou morální újmu;
5. *rozhoduje*,
 - (a) že žalovaný stát má žalující bance ve lhůtě tří měsíců uhradit částku 10 000 EUR (deset tisíc euro) na nákladech a výdajích, která bude převedena na české koruny podle kursu platného v den úhrady a která bude zaplacená na bankovní účet zástupce žalující banky v České republice;
 - (b) že od uplynutí výše uvedené lhůty až do zaplacení bude stanovena částka navyšována o prostý úrok se sazbou rovnající se sazbě marginální zápůjční facility Evropské centrální banky platné v tomto období, zvýšené o tři procentní body;
6. *zamítá* ostatní požadavky na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a sděleno písemně dne 21. října 2003 v souladu s ustanoveními článku 77 odst. 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Michael O'BOYLE
tajemník

Nicolas BRATZA
předseda